

برگردان: ودود مردی

مهدی حسین: نغمه سرای کار و پیکار

مهدی حسین (۱۹۰۹-۱۹۶۵) نویسنده، منتقد و رجل اجتماعی جمهوری آذربایجان در روستای شیخلی واقع در بخش قازاخ به دنیا آمد. در سال ۱۹۲۹ از شعبه ی تاریخ دانشکده ی علوم اجتماعی دانشگاه دولتی آذربایجان فارغ التحصیل شد و در سال ۱۹۳۸ در کنار دانش اندوزی در آکادمی علوم اجتماعی، انستیتو فیلم نامه نویسی مسکو را نیز با درجه ی ممتاز به پایان رساند. او دبیر کانون نویسندگان پرولتری آذربایجان و از سال ۱۹۳۰ تا سال ۱۹۳۴ دبیر اتحادیه ی نویسندگان این جمهوری بود. مهدی حسین در سال ۱۹۴۱ به عضویت حزب کمونیست آذربایجان درآمد و در سال ۱۹۴۶ به عنوان نویسنده ی خلق آذربایجان نایل گشت و در سال ۱۹۵۰ به جایزه ی سوسیالیستی اتحاد جماهیر شوروی مفتخر شد. وی هم چنین از سال ۱۹۵۸ تا ۱۹۶۵ دبیر اول هیات تحریریه ی اتحادیه ی نویسندگان آذربایجان و دبیر اتحادیه ی نویسندگان اتحاد جماهیر شوروی بود.

مهدی حسین آفرینش هنری را با خبرنگاری آغاز کرد و در سال ۱۹۲۶ با مقاله ای با عنوان «جریان فوتوریسم در جامعه ی ما» به عنوان منتقد پای به عرصه نهاد. نخستین داستانش در سال ۱۹۲۷ به نام «پشم چینی گوسفندان» را منتشر کرد. در داستان های «آب های بهاری» (۱۹۳۰)، «خاور» (۱۹۳۰) به زندگی روستاییان آذربایجان و مبارزه ی آنان پرداخت. در «تونل» (۱۹۲۷)، انتقام خون (۱۹۲۸)، «کین» (۱۹۳۵)، نابرابری های اجتماعی و نظام سرواژ حکومت تزاری را افشا کرد. در رمان «طغیان» (۳۳-۱۹۳۶) روند مبارزه در راه ساختمان سوسیالیسم و جنگ میهنی را نوشت. در نخستین رمان تاریخی آذربایجان به نام «کمیسر» (۴۲-۱۹۴۹) به زندگی و مبارزه ی انقلابی بزرگ آذربایجان، مهدی عزیز بیگوف پرداخت. مهم ترین اثر تاریخی مهدی حسین «سحر» نام دارد که در سال ۱۹۵۳، به رشته ی تحریر درآمد که محتوای آن پرداخت

استادانه درباره‌ی رزم و مبارزه در راه حاکمیت شورایی است. در رمان «ترلان» (۱۹۴۰) از پیروزی اشتراکی کردن مزارع کشاورزی و زندگی دوباره و غلبه‌ی معنویت سخن می‌گوید. در آثار «شکوفه‌های میهن» (۱۹۴۲)، «مسکو» (۱۹۴۲)، «دل» (۱۹۴۵)، «فریاد» (۱۹۴۵) میهن دوستی سوسیالیستی و مردانگی انسان‌های شوروی و قهرمانی آنان را ترنم می‌کند. در «آبشرون» (۱۹۴۹) و «سنگ‌های سیاه» (۱۹۵۷-۵۹) به زندگی نفت‌گران می‌پردازد. رمان «رودخانه‌های زیرزمینی به دریا می‌ریزند» در سال ۱۹۶۵ از مسایل اجتماعی و اخلاقی حکایت می‌کند. از مهدی حسین به مثابه‌ی نمایش‌نامه‌نویس نیز به این آثار می‌توان اشاره کرد: «شهرت» (۱۹۳۹)، «نظامی» (۱۹۴۲)، جوانشیر (۱۹۵۷)، «شعله» (۱۹۶۱)، «انتظار» (با همکاری افندیف ۱۹۴۴)، «شامیل» (۱۹۴۱-۴۰) و «برادران» (۱۹۴۸) و هم‌چنین از مجموعه‌ای از خاطراتش با نام «یک ماه و یک روز» در سال ۱۹۳۶ می‌توان نام برد.

مهدی حسین خالق فیلم‌نامه‌های «شاعر» (۱۹۳۹)، «فتحعلی خان» (۱۹۴۷) با همکاری محمد خانلی، «سحر» (۱۹۵۸) و «سنگ‌های سیاه» (۱۹۵۸) است. مهدی حسین در زمینه‌ی نقد ادبی درباره‌ی آثار کلاسیک و ادبیات شوروی نیز مقاله‌هایی از خود به یادگار گذاشته است. آثار مهدی حسین به زبان خلق‌های شوروی و دیگر زبان‌های زنده‌ی دنیا برگردان شده است. وی از سال ۱۹۵۸ تا پایان حیات پربار و پر تلاش خویش به عضویت کمیته‌ی مرکزی حزب کمونیست آذربایجان انتخاب شد. او نماینده‌ی شورای عالی اتحاد شوروی و عضو مجلس آذربایجان بود و در ترکیب هیات نمایندگان شورای عالی اتحاد شوروی به ترکیه سفر کرد و در کنفرانس همیاری کمیته‌ی کشورهای آسیا و آفریقا شرکت داشت. مهدی حسین نشان پرچم سرخ را دریافت کرد.

Azerbaycan Sovet Ensiklopediyasi, cil. 6, S.467.

برگرفته از:

برگردان از خط کریل است.